

Restaurarea monumentului Matei Corvin din Cluj

Piroska Almássy – Zoltán Horváth – Tibor Kolozsi – Benjámín Nagy –
Vilmos Osgyányi – András Peltán – Gábor Séd

Monumentul Matei Corvin este cea mai vestită lucrare a lui Fadrusz János, reprezentând capodopera vietii și încoronarea operei sale (*foto 1.*). Monumentul domină și astăzi centrul Clujului, unde a devenit un simbol al orașului care și-a pierdut majoritatea maghiară.

Orașul Cluj și-a dorit de mult un monument care să păstreze memoria marelui său fiu, regele Matei Corvin. Planul a pornit concomitent cu transformarea centrului, o transformare cu pretenție reprezentativă, iar locul statuii s-a eliberat odată cu demolarea bodegilor de comercianți ce înconjurau Biserica Sfântul Mihail.

Dintre numeroșii participanți la acest concurs, operele lui Fadrusz János, Bezerédi Gyula și Róna József au fost considerate cele mai de seamă, iar premiul întâi – împreună cu mandatul de execuție – a fost acordat lui Fadrusz János. Conform contractului încheiat, cheltuielile statuii au fost fixate la suma de 200 000 de coroane, sumă ce a fost mărită cu încă 60 000 de coroane la propunerea artistului de a realiza statuia la o dimensiune de doua ori marimea naturala. Deși orașul ar fi vrut ca monumentul să fie gata la sărbătorile milenare, Fadrusz lucra încă la monumentul Maria Terezia din Bratislava, astfel că în 1896 s-a depus doar piatra de temelie.

Privit de la distanță ansamblul statuar formează un triunghi, fiind gândit și realizat în relație cu fundalul într-o asemenea măsură încât aproape că se sprijină pe biserica Sfântul Mihai, de aceea vederea din spate este ne semnificativă. Pe punctul culminant al triunghiului se află capul regelui cunat cu lauri.

Personajele secundare ale ansamblului sunt conducători ai armatei negre: Magyar Balázs și Kinizsi Pál, Báthory István și Szapolyai János. Soclul monumentului reprezintă creasta stilizată a cetății din Hunedoara, pe care a fost sculptată stema ungară, deasupra căreia a fost inscripționat: Mátyás király (Regele Matei). Soclul a fost proiectat de Pákey Lajos, arhitectul șef al orașului.

Amplasarea monumentului a fost precedată de prezentarea machetei din gips a lucrării la expoziția universală de la Paris din 1900, unde dintre mai multe sute de statui comisia de evaluare a distins-o cu premiul Grand Prix, adică cu medalia de aur. Monumentul Matei Corvin a fost dezvelit în octombrie 1902 în piața centrală a Clujului.

Antecedentele restaurării

Este cunoscut faptul că cheltuielile restaurării ansamblului statuar au fost asumate de către guvernul român și cel maghiar în proporție de 50–50%. Planurile de aprobare și tender – pe baza cercetărilor și analizelor prealabile – au fost efectuate de către UTILITAS Centru de cercetare, proiectare în domeniul reabilitării patrimoniului construit¹ (Prof. Dr. Ing. Szabó Bálint și colegii săi) cu sediul în Cluj și Fundația Part of Art (sculptorul Kolozsi Tibor) în anul 2007. Conform planului, soclul de piatră a statuii regelui ar fi fost consolidat cu injectare cu var hidraulic prin perforările care ar fi pornit de la locurile deteriorate, dar și celelalte elemente de piatră de la bază ar fi fost restaurate fara sa fie demolata itreaga structura. Modalitatea restaurării statuiilor de bronz ar fi fost decisă doar după desfacerea statuiilor.

Tenderul publicat de către Primăria Cluj-Napoca a fost câștigat de către S.C. CONCEFA cu sediul în Sibiu, societate care dispunea de condițiile tehnice și de personal potrivite pentru executarea tehnologiei conform planului, astfel că și-a însumat lucrarea (pe bună dreptate).

La preluarea zonei de lucru, grupului de specialiști al CONCEFA li s-au ivit indoieli în ceea ce privește posibilitatea de executare a lucrărilor conform planului. Luând în considerare faptul că firma avea relații foarte bune cu Techno-Wato SRL² de mulți ani, cele două firme au ajuns la un acord asupra faptului că Techno-Wato SRL își va oferi susținerea profesională firmei CONCEFA de-a lungul executării lucrărilor de restaurare al ansamblului statuar. La data de 13 august 2009 s-a semnat un contract cu Techno-Wato Kereskedőház SRL, în urma căreia dr. Horváth Zoltán specialist în prezervarea patrimoniului, Séd Gábor specialist în restaurări și Osgyányi Vilmos restaurator de piatră și-au început participarea în lucrările de restaurare.

În cursul lucrărilor de specialitate banuielile celor de la CONCEFA s-au dovedit a fi corecte. Pe baza cercetării antecedentelor și cele efectuate la locație colaboratorii s-au convins de faptul că pentru proiectarea sigură a unor faze de lucru al execuției cunoștințele actuale nu erau de ajuns. Lipseau cele mai importante informații legate

¹ <http://www.utilitas.ro>

² <http://www.technowato.hu>

de capacitatea portantă a structurii de piatră pe care era amplasată statuia lui Matei Corvin, astfel că părțile au decis ca Techno-Wato SRL să ceară analize diagnostice complementare Secției de Inginerie Geofizică a Institutului Geofizic Maghiar de Stat Eötvös Loránd (MÁELGI)³. Analizele necesare de rezistență electrică, microseismică și radar au fost efectuate de către specialiștii geofizici în luna septembrie a anului 2009.

Cercetările de la fața locului au arătat că sub statuia călărețului tabla de metal ce acoperea soclul de piatră s-a desprins, iar în construcția de piatră fisurată, cu rostul deschis, s-a infiltrat o cantitate de apă atât de mare de-a lungul anilor încât a cauzat distrugerea totală a nucleului interior. Acest lucru a fost confirmat și de rezultatul perforării de probă efectuată de Peltán András în locul deteriorat de lângă inscripție. Burghiul de-abia s-a izbit de rezistență, iar monstra scoasă de spirală a fost udă, fiind de consistența unguentelor.

Cercetările geofizice au dus la rezultate similare. Conform acestora nucleul construcției de piatră ce purta statuia regelui era plin de apă, iar tăria și implicit capacitatea portantă a nucleului și a mantiei de piatră s-a diminuat la o fracțiune a celei pretinse. S-a presupus totodată că elementele de metal verticale care ancorau statuia călărețului au suferit o asemenea coroziune, încât pe înregistrări locul acestora poate fi doar bănuț (*foto 2–3*.)

În cazul nostru rezistența nucleului de piatră udă era critic de mică, ceea ce i-a silit pe restauratori să descarce imediat fundalul de piatră prin ridicarea statuii.

Toate semnele arătau că apa ce a cauzat distrugerea s-a infiltrat în structură prin fisurile tablei de metal de sub cal și prin rosturile de piatră crăpate. Obiectivul primordial al restaurării a fost repararea completă a structurii de piatră și contracararea unor eventuale daune noi.

Pe baza rezultatelor grupul de specialiști a fost de acord despre faptul că urmărind planul inițial de restaurare in-situ (prin injectare și ancorarea elementelor) restaurarea structurii de piatră a ansamblului statuar nu este posibil. La inițiativa specialiștilor și cu acordul Institutului de Prezervare a Patrimoniului Cultural din Ungaria s-a născut o nouă soluție tehnică. Inevitabil s-a ajuns la realizarea unor planuri noi, dezmembrarea structurii de piatră, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a cheltuielilor dar și la mișcarea statuiilor din bronz. La insistența președintelui Mezős Tamás toate instituțiile române au fost de acord cu cheltuielile în plus ce au rezultat din noua inițiativă.

Pentru geologul dr. Horváth Zoltán a lua parte la cercetările la locație și dezbaterile de specialitate legate de cea mai reprezentativă lucrare de restaurare al ultimilor ani a fost o sarcină deosebită. La locul său de muncă anterior, adică prin statutul de șef de laborator al Centrului de Stat de Restaurare a Monumentelor s-a întâlnit des cu situații când succesul și durabilitatea muncii de restaurare a fost periclitată de o diagnostică incompletă.

Cu scopul de a cunoaște calitatea și condiția materi-

alului de piatră din soclul statuii el a analizat monstre în trei puncte, deci nu reprezentative ci de control, monstre din calcarul dur de la bază, calcarul de apă de izvor ce compune suportul de piatră a statuii și mortarul reparațiilor ulterioare. Constatările sale au coincis cu analizele diagnostice anterioare planului tender.

La baza construcției statuii a stat calcarul dur din eocen, bogat în foraminifere (monocelulare maritime cu schelet calcaros), cunoscut din mai multe părți din zona Clujului.

Pe baza imaginii microscopice este cert că monstra analizată este calcar ce survine din una dintre locațiile amintite, incluse și în lucrarea lui Schafarzik Ferenc intitulată „A Magyar Korona országai területén létező kőbányák részletes ismertetése” („Prezentare detaliată a minelor de piatră de pe teritoriul țărilor Coroanei Maghiare”), editată în anul 1904 de către Institutul Regal Maghiar de Geologie.

La construirea soclului statuii s-a folosit calcarul de Süttő de pe lângă Dunăre. Acest tip de piatră este un calcar de apă dulce, de apă de izvor, a cărei microstructură a fost modelată de materialul calcaros precipitat din soluția izvoarelor calde. Pe baza celor observate se poate afirma că în soclul statuii se regăsesc cel puțin patru-cinci tipuri diferite. Pe fotografiile de arhivă această neomogenitate nu se observă, ceea ce dă de bănuț că după construirea soclului acesta a suferit reparații multiple. Tot la acest fapt fac trimitere acele inserții care în unele cazuri trec peste hotarele de bosaj nerespectând regulile clasice ale sculpturii. Pe fotografii se poate observa cum inserțiile leagă elementele care s-au deplasat anterior, iar între timp lărgirea rosturilor a rămas la fel de activ.

Materialul mixt de piatră sugerează faptul că și în trecut pe alocuri a fost nevoie de schimbarea pietrei. Cunoșcând soarta cu peripeții a statuii (au fost mai multe încercări de a o îndepărta), se poate presupune că fixările verticale de fier care inițial au ajuns până la baza ansamblului, prin încercările de îndepărtare au suferit asemenea tensiuni și deformațiuni, pe care structura rigidă de piatră nu le-a putut urmări. De aceea s-au lărgit rosturile și s-au deplasat bosajele. Existența fixărilor verticale din fier nu a fost dovedită de deschiderile lucrărilor de demolare ulterioare.

Calcarul de apă dulce s-a dovedit a fi rezistent la îngheț de la origine, indiferent de porozitatea ei imanentă. Rezistența ei la compresiune poate ajunge chiar la 50–100 N/mm². Carierele din zona Süttő (Haraszi, Mogyorós, Gazda) oferă material de calitate puțin variată în apariție și culoare, dar proprietarul RENESZÁNSZ Zrt. oferă chiar și material selecționat pentru scopuri sculpturale sau monumentale de importanță eminentă.⁴

Pe microfotografii se poate observa că microstructura pietrei este compactă, găurile din interior nu comunică între ele. Dacă anterior piatra nu suferă o suportare

³ <http://www.elgi.hu>

⁴ După cum reiese din raportul restauratorului de piatră, până la urmă pentru schimbări nu s-a mai folosit piatra de la cei de la RENESZÁNSZ.

mecanică excedentă, nu își pierde rezistența și rezistența la îngheț.

La construcția din calcar de apă dulce deosebit de multe elemente au prezentat fisuri la muchie și la colțuri, fisuri provenind din cumulara presiunii, mai mult, au apărut sisteme de fisuri în rețea, ceea ce au pus la îndoială calitatea de susținere a ansamblului. Lărgirea rosturilor ca urmare a mișcărilor anterioare au fost completate în unele cazuri cu material, în deosebi ciment, atât de gros, încât nicidecum nu se putea păstra.

Analizele geofizice au dovedit că în primul rând nu materialul de piatră, ci structura construcției este cea nepotrivită pentru susținerea greutateii călărețului. Într-o primă manșă a fost nevoie de eliberarea soclului de greutatea statuii prin ridicarea acesteia pe o structură auxiliară de oțel, pentru a face posibil lucrările de restaurare a pietrei (demolare, consolidarea structurii și reconstruire). De aceea grupul de specialiști a acceptat propunerea de a realiza un spațiu de muncă în jurul statuii care se poate folosi și pe timp de iarnă.

Propunerea s-a bazat parțial pe experiența venețiană din 2005 a doctorului Horváth Zoltán, unde restaurarea statuii ecvestre Colleoni a lui Verrocchio s-a efectuat în atelierul realizat la locație (foto 9–10). În acest caz analogia Colleoni s-a putut urmări doar parțial. Treaba colegilor noștri italieni a fost ușurată de faptul că partea superioară a soclului lor a fost plană, astfel că amplasarea peste a unui atelier de restaurare nu a fost problematică, și nici condițiile climatice din Veneția nu i-au silit să înfrunte iarna!

În cadrul lucrărilor, conform planului, statuia lui Matei Corvin a fost ridicată de pe pedestalul de piatră și ancorată pe o structură de oțel. Împrejurul acestei structuri de pod s-a amplasat o structură ușoară, închisă, prielnică și vremii de iarnă, sub care restauratorii de metale și-au putut desfășura activitatea nestingheriți și în siguranță.

Lucrările de restaurare a pietrei la statuia Matei Corvin din Cluj

Sarcina lui Osgyányi Vilmos, pe lângă gestionarea corectă a problemelor de sculptură și cioplire de piatră legate de restaurarea efectuată de Nagy Benjámín și colegii săi, a fost validarea punctelor de vedere a restaurării de piatră și acordarea ajutorului în desfășurarea tehnică a sarcinilor apărute. Consultanța de specialitate a cuprins toate aspectele începând cu demolarea ansamblului statuar până la reconstruire și la cele mai mici detalii ai înfățișării finale.

În prisma analizelor detaliate mai sus s-a ajuns la o nouă decizie: statuia regelui trebuie ridicată iar soclul trebuie reconstruit. Conform acestei decizii s-a efectuat numerotarea elementelor de piatră dinaintea demolării, apoi clasificarea sculpturilor după condiția afișată în trei grupe (de păstrat, de restaurat și de recioplit).

Doar câteva elemente de piatră ale construcției de bază prezentau caracteristici aparte, și au fost incluse în grupa severă a elementelor de păstrat, celelalte au fost copiabile, măsurabile, determinabile din punct de vedere geometric.

Aparte de acest fapt punctele de vedere al economisirii și a conservării originalității au coincis într-un mod norocos, la cel din urmă fiind incluse nu numai elementele impecabile ci și cele restaurabile, completabile. În grupa a treia au fost incluse cele care nu puteau fi salvate, fiind excluse datorită pânzei de fisuri interioare.

Măsurătorile spațiogeometrice a soclului de piatră au asigurat precizitatea reconstruirii și baza corecțiilor necesare, deoarece alunecările și desprinderile, lărgirile rosturilor survenite în timpul îndelungat de la amplasarea ansamblului au ajuns uneori la cinci centimetri.

Reconstruirea bastionului a fost precedată de un plan nou de fundamentare, prin care s-au rezolvat chiar și problemele legate de cutremure. După izolarea verticală elementele bastionului de piatră au fost reamplasate pe un fundal de beton armat. Pietrele cu deficiențe minore au fost completate pe loc cu mortar complementar. Nucleul bastionului a devenit o structură de beton armat ce s-a înălțat deodată cu depunerea succesivă a pietrelor. Materialul de încorporare și lipire, respectiv cel de limitare a betonului armat și pietre este un mortar sec pe bază de var. Efectele negative ale precipitărilor datorate mișcării vaporilor și diferenței de temperatură din structură au fost rezolvate prin sisteme conductoare ascunse. Această problemă a fost rezolvată și în cazul statuiilor de bronz prin conductoare invizibile. Între pietrele de închidere ale bastionului a fost amplasată o structură de oțel, conform soluției tehnice inițiale (câte o șină legată una de alta în planul a câte două picioare). Structura de stabilizare ce pornește din șine a fost legată în nucleul de beton armat.

Prin demolare s-a ivit ocazia de a efectua reparațiile necesare luând în considerare unitatea estetică a structurii și logica ei structurală. Asta înseamnă că s-au făcut corijări la toate inserțiile care nu au ținut cont de repartizarea rosturilor. Astăzi calcarul dur se poate corecta deja cu materiale moderne (Monulit, Terzith⁵) astfel încât în loc de inserții se aplică completări organice. Conturul posibil al crăpăturii, al lipsei este păstrat, iar restauratorii efectuează completarea cu mortar⁶, iar suprafața completată

⁵ Mortarul de completare a pietrei Monulit este un material corector cu două componente, prielnic calcarului dur, cu material de legare și completare mineral: reacția specială pornește de la amestecarea prafului cu lichidul. Acest mortar cu bază minerală se integrează în piatra restaurată și face legătură chimică cu materialul acesteia. Vezi <http://www.technowato.hu>.

Produsele de mortar de piatră din familia produselor Qick-mix Terzith sunt amestecuri de mortar sec, compuse din materiale minerale de legare și materiale minerale de completare clasificate, de mărimi granulare diferite. Amestecate cu cantitatea de apă indicată, acestea rezultă mortar proaspăt, care după întărire devine un material cu structură (granulare, porozitate, culoare) similară pietrei de bază, cu aceleași caracteristici fizice/mecanice (densitate, tărie, dilatație termică, rezistență la uzură, asimilarea apei, permeabilitate la vapori), folosit pentru consolidarea pietrei, completarea lipsurilor și crearea suprafețelor. Cu adăugarea de pigmenți oxidici rezistenți la leșie se poate fixa chiar și nuanța pietrei de bază. Nu conțin nici ciment străin, nici material de legare polimer. Vezi <http://www.technowato.hu>

⁶ În cazul statuii lui Matei Corvin acesta s-a întâmplat cu mortar de reparare a pietrei Keston MHM, un produs unguresc. Vezi fișa tehnică la

este lucrată după întărirea acesteia. Cu această metodă de completare se poate păstra sistemul rosturilor structurii originale de piatră.

La construcția de piatră clădită, rostuită și curățată a fost nevoie de aplicarea unui strat de material hidrofobizant, permeabil la vapori – adică Keston SMK 1311 – împotriva daunelor viitoare și influențelor atmosferice.⁷

Din punctul de vedere al restaurării cel mai important scop a fost păstrarea originalității și a autenticității. La o asemenea structură demolată și reconstruită este important ca la urmă să nu dea senzația unei construcții nou-nouțe. Să se vadă pe opera restaurată timpul ce a trecut de la dezvelirea sa, să posede toate valorile inițiale, dar cu utilizarea materialelor și a tehnologiilor moderne am reușit să asigurăm condițiile pentru opera restaurată de a-și păstra mesajul cât mai mult timp pentru folosul generațiilor următoare.

Restaurarea statuiilor din metal

În cadrul analizelor diagnostice dinaintea efectuării planului, grupul cercetătorilor a analizat doar patru monstre – staniul (Sn), plumbul (Pb) și zincul (Zn) în aliaj cu cuprul de la baza bronzului. În cazul unui ansamblu memorial cu mai multe figuri, în mărime 8/4 (dublu), această analiză nu se poate numi reprezentativă, însă din fericire valorile monstrelor au fost apropiate, astfel că aliajul se poate considera uniform.

Pe lângă acest lucru a lipsit analiza etnoscopică a statuiii regelui, prin care s-ar fi putut dovedi existența și condiția fixării structurii interioare, fixare ce se poate observa pe imaginile de epocă din atelier. Datorită dimensiunilor statuiii și a greutateii sale estimate la 6–6,5 tone, ar fi fost nevoie și de măsurarea grosimii zidului, deoarece înaintea ridicării, trebuie știut ce și cum se leagă. Ulterior s-a descoperit că greutatea statuiii regelui este în jur de 12 tone, deci probabil că această greutate este vinovată pentru zdrobirea soclului central în formă de bastion.

<http://www.technowato.hu>.

KESTON MHM este un mortar sec de calitate excelentă, care conține pietriș fin, clasificat ud, fără cuarț, măcinș mineral, material de legare mineral cu trăsături hidraulice, respectiv aditivi speciali. Mortarul de legare se poate completa cu granule aditive spălate, clasificate, până la o cantitate de 15–20 la sută din greutate. Acest amestec se poate colora la nuanța pietrei de bază cu cel mult 1 % pigment oxidic rezistent la leșie. Mortarul întărit se leagă excelent de baza de calcar dur, consistența și caracteristicile lor fizice sunt similare. Vezi fișa tehnică la <http://www.technowato.hu>.

⁷ Vezi fișa tehnică la <http://www.technowato.hu>

KESTON SMK 1311 este un concentrat de material lichid hidrofobizant, care nu conține apă sau soluții solubile, însă conține microgranule de silan și siloxan. Amestecat cu apă se transformă în polimer de silicon cu repulsie la apă, care pe suprafața aplicată se leagă ca un strat foarte subțire de film, iar după uscare împiedică umezirea acestora și absorbția apei. Acest material este rezistent la leșie, astfel că este corespunzător și pentru hidrofobizarea suprafețelor de beton și mortar fixate cu ciment. În contrast cu produsele siliconice hidrofobizante anterioare, acționarea acestuia nu necesită prezența bioxidului de carbon, nu produce materiale secundare dăunătoare, iar filmul ei este rezistent la radiațiile UV.

Pentru scutirea structurii de piatră a fost realizat o structură de oțel, pe care s-a putut suspenda statuia regelui. Împrejurul acesteia a fost construit un pavilion de structură ușoară, pe latura căruia s-ar fi putut afixa un poster uriaș cu informații în 4 limbi despre statuie și restaurarea acesteia.

Descoperirea structurii interne a statuiii a devenit posibil doar după suspendarea și desfacerea acesteia în cadrul pavilionului. Spațiul interior are un diametru de circa 1,2 m, care permite și accesul. Deciziile privind celelalte intervenții, consolidări și tratamentul contra coroziunii s-au putut lua doar după dobândirea cunoștințelor despre interior. Părțile lipsă, completările, metodele și materialele reparațiilor ar fi trebuit determinate pe baza măsurătorilor spectrometrice radioscopice-fluorescente sau a perforărilor la locație, respectiv a analizelor microchimice de laborator.

O problemă cheie a fost cercetarea structurii și modului de fixare a statuiii regelui, deoarece planul schelei și pașii suspendării au fost determinate în totalitate de poziționarea cârligelor, respectiv de fixarea elementelor de susținere în interiorul călărețului. Odată cu suspendarea statuiii a sosit timpul intervențiilor concrete. În primul rând a fost nevoie de a pătrunde în interiorul statuiii, și pentru acest scop a fost nevoie de decuparea unei ferestre de intervenție pe spatele calului, acolo unde este acoperită de mantaua regelui.

Prin fereastra de intervenție s-a descoperit că statuia se susține pe sine. Grosimea ei este de 1,5–2 cm în loc de cea obișnuită de 0,5 cm, iar elementele sunt fixate una de alta cu șuruburi.

Am găsit schelet interior doar în zona picioarelor, iar acestea serveau un rol dublu: pe de o parte fixaseră statuia împotriva forței de deschidere, iar pe de altă parte legaseră picioarele calului între ele cu ajutorul a două șine ancorate în soclul de piatră. Atât în cazul călărețului cât și a vitejilor în jurul cârligelor a fost turnat plumb, în scorburile din interiorul soclului realizate cu acest scop.

În interiorul statuiii 30 % din șuruburile ce fixau piesele între ele s-au dezagregat total din cauza coroziunii, dar și celelalte șuruburi au fost găsite într-o stare foarte precară. Coroziunea regăsită în interiorul statuiii a fost un lucru normal și calculabil datorită efectului reciproc dintre șuruburile de fier și elementele de bronz. La înlocuirea șuruburilor a fost nevoie de asemenea de o analiză rapidă pentru a găsi tipurile de material ce se regăsesc astăzi și care sunt compatibile cu aliajul de bronz original. În decursul restaurării toate șuruburile ce puteau fi scoase au fost înlocuite cu șuruburi de oțel inoxidabile. Acele șuruburi, care au fost introduse în plăcile de bronz, și nu s-au putut scoate, au fost curățate de rugină și s-a aplicat peste ele un strat de protecție anticoroziune.

A fost nevoie de înlăturarea statuiilor secundare înainte de construirea scheletului de oțel, deoarece ulterior ridicarea statuiilor nu ar fi fost posibilă. Condiția statuiilor vitejilor, coroziunea șuruburilor și a elementelor de fixare s-au dovedit a fi similare cu cele întâlnite în interiorul statuiii călărețului.

După completarea părților lipsă din elementele de bronz, sudarea crăpăturilor și repararea celorlalte defecțiuni a fost nevoie ca suprafața să fie uniformizată prin aplicarea de patină. După remontarea integrală a urmat o etapă de cizelare, mai apoi ultima etapă de conservare a suprafețelor. Pe toate statuile și elementele de metal s-a aplicat materialul de protecție de tip Combat A 88,⁸ un material rezistent la apă, inhibitor, pe bază de ulei, ce se poate lustrui în suprafața de bază.

Rosturile elementelor de piatră reconstruite au fost completate cu mortar de rostuire ce se folosește și în țara noastră de mult timp. După finalizarea bastionului toată suprafața de piatră a fost curățată, apoi acoperită cu un material de impregnare, care nu permite infiltrarea apei în structură, dar asigură aerisirea acesteia. Odată cu lucrările prezentate mai sus, au fost repuse la loc statuile pe soclu și fixate în structura de piatră.

Redezvelirea ansamblului monumental Matei Corvin din Cluj – arătându-și splendoarea ei de odinioară – a avut loc la data de 2 aprilie 2011, stârnind un mare interes social.

Experiențele acumulate de-a lungul restaurării statuii lui Matei Corvin au arătat încă o dată că restaurarea unui monument poate să dea rezultate doar pe baza unui tripod stabil. Primul dintre aceste elemente de bază ar fi adunarea tuturor informațiilor accesibile de istorie a artei și de istorie arhitecturală. Al doilea ar fi culegerea tuturor datelor legate de material și de tehnică, ceea ce înseamnă un șir de analize diagnostice în sensul mai larg al noțiunii. Al treilea ar fi un plan tehnic și de restaurare corect și modern, bazat pe primele două surse și pus în practică de oameni pricepuți.

Munca de planificare a renovării (tehnice și de restaurare) poate să înceapă doar atunci, când avem la dispoziție toate datele ale celor două surse anterioare. Nu este permis ca – din păcate se întâmplă frecvent și în Ungaria – diagnostica, sau o parte din ea, să fie efectuată în etapa de restaurare, pentru că la un plan nefondat datorită diagnosticii incomplete bugetul pregătit nu poate fi decât eronat.

Planul și bugetul eronat îl pun pe executant, ba chiar și controlul autorităților și cel de specialitate, într-o situație imposibilă, căci trebuie să se zbată în limitele sumei incluse în contract și datei limită de execuție. Planurile corecte care includ toate etapele de lucru necesare și costul acestora vor crea o situație de concurență transparentă și sigură și pentru executanții care se prezintă pentru lucrarea respectivă.

Experiența arată că atât în România, cât și în Ungaria lipsește o instituție de stat independentă, deasupra tuturor intereselor, care este profesională în toate ramurile conservării complexe a monumentelor, și care ar avea un laborator performant pentru a susține toate cele trei faze

a restaurării. De fapt diagnostica ar trebui să stea la dispoziție atât în faza de pregătire, cât și în cea de planificare și bineînțeles cea de execuție, asigurând o activitate de măsurare analitică, de constatare și control pe toată paleta conservării monumentelor, așa cum se întâmplă acest lucru în partea mai fericită a Europei.

Piroska Almássy

Arhitect, specialist

Techno-Wato Kft.

1113 Budapest Rőf utca 9–13.

Tel.: +36-1-209-2490

Fax: +36-1-209-2489

E-mail: posta@technowato.hu

Dr. Zoltán Horváth

Geolog

Lithoconsult Kft

1031. Budapest, Silvanus sétány 49.

Tel.: +36-30-914-2738

E-mail: hzageolog@gmail.com

Tibor Kolozsi

Sculptor

Tel: +40-740-038-352

Email: tkolozsi@gmail.com

Benjámín Nagy

Sculptor

Tel: +40-745-358-689

E-mail: arsbeni@gmail.com

Vilmos Osgyányi

Sculptor, artist restaurator sculpturi

Reston Körestaurátor Kft

2051 Biatorbágy, Szent István utca 19.

Tel.: +36-20-339-3408

E-mail: vilmos@reston.hu

András Peltán

Civilă inginer

Voluta Build Kft

Tel.: +40-744-820-321

E-mail: apeltan@yahoo.com

Gábor Séd

Restaurator

Séd-Vígh Művészeti Kft.

1034. Budapest, Zápor u. 5/a.

Tel./Fax: 388-8596, 368-5015

Mobil. 00-36/30-9140353

E-mail: sed@freemail.hu, sedvigh@gmail.com

⁸ Combat A88 – Un material de acoperire de consistență uleioasă, conținând o mulțime de inhibitoare, cu un caracter hidrofobizant accentuat. Produs de Molysslip Atlantic Limited, 1 ASTROP RD, Middleton Cheney, OXON OX 17.

TITLURILE FOTOGRAFIILOR

- Foto 1.* Monumentul Matei Corvin din Cluj înainte de restaurare.
- Foto 2.* În interior structura de piatră de la baza statuii călărețului era plină de apă (vezi zonele de mică rezistență).
- Foto 3.* Viteza de deplasare a vibrațiilor este proporțională cu rezistența.
- Foto 4.* Calcar dur din eocen la fundamentul ansamblului statuar.
- Foto 5.* Monstră sub microscop din calcarul dur din eocen din fotografia nr. 4.: fracțiuni ale monocelulelor maritime cu poruri puține.
- Foto 6.* Inserții peste rosturi în formă de coadă de rândunică.
- Foto 7.* În interiorul construcției se succed bosaje compacte și în bandă.
- Foto 8.* Monstră de calcar de apă dulce sub microscop.
- Foto 9–10.* Atelierul de restaurare clădit pentru ecvestrul Colleoni la Veneția, aprilie 2005.
- Foto 11.* Reconstruirea soclului statuii lui Matei Corvin sub atelierul de restaurare.
- Foto 12.* Șuruburi vechi și noi în interiorul statuii de bronz.
- Foto 13.* Șinele care fixează statuia călărețului de soclul de piatră.
- Foto 14.* Monumentul restaurat înainte de predare.

Traducere: Sándor Ilyés